

פרשת בהר עוסקת בהרחבה בשתי מצוות השייכות לא"י, שמיטה ויובל. שתי מצוות אלו מבטאות את הקשר של עם ישראל לא", כאשר כל אחת מדגישה צד אחר בקשר.

"כִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אָנִי נֹתֵן לָכֶם וְשָׁבַתָּה הָאָרֶץ שִׁבְתָּ לָהּ" (כה,ב) כותב הרב אברהם צוקרמן ז"ל בספרו "לוחות אבן" כי יש לשאול על ציווי זה. האם מיד עם כניסתנו לארץ עלינו להשבית אותה? האם לא היה מקום להקדים את הנאמר בפסוק הבא: "שש שנים תזרע שדך" ורק אח"כ לצוות "וְשָׁבַתָּה הָאָרֶץ שִׁבְתָּ לָהּ"? אלא שהתורה רצתה ללמדנו, שעיקר בואנו לארץ הוא לבטא את קדושתה המיוחדת כבר מראשית עבודתנו. "שש שנים תזרע שדך" בא רק בעדיפות משנית. עלינו לדעת שהמטרה היא "וְשָׁבַתָּה הָאָרֶץ שִׁבְתָּ לָהּ". כך גם מסביר רש"י בענין מצוות השבת, "שבת לה" – לשם ה', כשם שנאמר בשבת בראשית. הלוא מה מטרת יצירת העולם? שבני אדם יעבדו, יאכלו וישתו? הרי העולם נוצר כדי שבני אדם יכירו וידעו שיש בורא ומנהיג! ולשם כך באה השבת. כמו שאנו אומרים בתפילה: "אתה קידשת את יום השביעי לשמך – תכלית מעשה שמים וארץ". לא ששת ימי המעשה הם התכלית, אלא הם האמצעי לקיום הברואים. התכלית היא הכרת הבורא, ולשם כך באה השבת וגם השמיטה. השבת היא "ביני ובין ישראל אות היא לעולם", כי ישראל הם התכלית של העולם, ואלמלא קיבלו את התורה היה העולם חוזר לתוהו ובוהו" (שבת פ"ח).

כך גם הימים בהם אנו נמצאים בין יום העצמאות ליום ירושלים, יום העצמאות הוא יום הולדתה של מדינת ישראל, אך מה מגמתה ומה תכליתה? בא יום ירושלים ומצביע על התכלית: "כי מציון תצא תורה – ודבר ה' מירושלים". (ישעיהו ב', ג') מסביר הרב חיים דרוקמן כי יום העצמאות מפגיש אותנו עם הגאולה הפיזית מדינית, ויום ירושלים מפגיש אותנו עם הגאולה הרוחנית, שהיא תכליתה האמיתית של הגאולה הפיזית, של תקומת המדינה, כיוון שפסגת השראת השכינה היא: "בהר הקדש בירושלים". ביום ירושלים אנו נפגשים בניצוץ של גילוי שכינה, ושל שלימות הגאולה.

עוד מסביר הרב דרוקמן על תכלית שנת השמיטה: "רבי מנחם מנדל מקוצק מסביר הפסוק: "השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם" (תהילים קטו, טז) – השמים הם לה', אך את הארץ נתן לבני האדם – כדי לעשות מהם שמיים! לרומם את חיינו הארציים לחיים שמימיים, עליונים. הגשמת אידיאל נשגב זה במציאות אינו פשוט כלל וכלל והוא רצוף בקשיים רבים. הקושי הראשון הוא בעצם המרחק הטבעי שקיים בין כל חזון למציאות. אם החזון הוא "השמיים" והמציאות היא "הארץ" – אזי מדובר במרחק כביר, שלא פשוט כלל לגשר עליו. פעמים רבות מתהלך אדם עם חזון גדול, אידיאל נשגב, אך בבואו להגשימו במציאות – החזון הגדול הולך לאיבוד. כל זה – בשל המרחק האובייקטיבי שקיים בין הרעיון בכוח ובין המציאות בפועל. מעבר לבעיית המרחק ישנן גם הפרעות בדרך אל ההגשמה. בחזון – הכל טוב, אך במציאות אורבת תמיד סכנה של התגברות הצדדים החומריים, המפריעים להגשמת החזון הנעלה. תוך כדי מרוץ החיים ומלחמת הקיום, מתגברים צדדים שונים המנוגדים לאידיאל של טוב, של חסד ושל רחמים.

כשאדם נמצא בתוך מרוץ החיים – אין לו פנאי להתבונן בחזון הגדול ולהתחבר אליו. על כן נכון לעשות "תחנות ריענון" במהלך המרוץ, בהן עושה האדם הפסקה "לנשימת

אזיר", להתבוננות במהלך חייו, ולריענון השקפת החזון שמוביל אותו. באמצעות ההפסקות הקבועות במהלך המרוץ, נוצר מפגש מחודש עם החזון, שנותן כוח להמשיך את המרוץ הלאה בכוחות רעננים. בהפסקות אלו אנו מטעינים את "המצברים" ב"דלק" של חזון. מעמידים מחדש את הייעוד הגדול לנגד העיניים, כדי שחיינו יהיו מוארים מחדש באור החזון.

השבת דואגת לכך שאדם לא ייהפך עבד לעבודתו. יהא אדם בעל עיסוקים ככל שיהיה, כאשר באה שבת- הכל נפסק. יש משהו שהוא מעל לכל העיסוקים. באופן זה מרים האדם את ראשו מעל לשטף החיים הארציים, מתחבר אל הקודש ויונק ממנו. לשמיטה יש פעולה דומה, היא מביאה לידי כך שלא ניהפך מאדם- לאדמה, שחיינו לא יטבעו בחומריות. השמיטה מונעת היווצרות מצב, שבו הצדדים החומרניים הם ששולטים בנו וקובעים את מהלך חיינו, ודואגת שהצד הרוחני, האידיאל והערכי, הוא שיתגלה בחיי היום- יום שלנו.

השבת והשמיטה משמשות אפוא תחנת לריענון הרוחניות בחיים שלנו, שלא נשקע במרוץ החיים החומרניים, שנוכל לשמור על החיבור שלנו לחזון הגדול שלנו. חסד עשה אתנו ה' יתברך, בכך שנתן לנו שבת בכל שבוע, ושמיטה אחת לשבע שנים, נזכה לפעול מתוך יעוד ומגמה גדולה בכל מעשינו, לחבר חזון למציאות ולקחת לעצמינו "תחנות תדלוק" שיסייעו לנו לריענון רוחני להמשך עשיה מבורכת.

שנזכה, אמן, שבת שלום ומבורך

שושנה נגר